

A sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanulók részvétele a középfokú felvételi eljárásban

A sajátos nevelés igényű tanulóakra vonatkozó speciális eljárási szabályok a középfokú felvételi eljárás szempontjából a közoktatási törvény a 30. § (9) bekezdésben meghatározott sajátos nevelési igényű, illetve a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézségekkel küzdő tanulóakra (jelen tájékoztatóban a továbbiakban együttesen SNI tanulók) vonatkoznak. Az SNI tanulóakra vonatkozó speciális értékelési szabályok a közoktatási törvény 30. § (9) bekezdésben leírtak szerint kerülnek meghatározásra. A feltételek meghatározásakor a szakértői és rehabilitációs bizottság, illetve a nevelési tanácsadó által kiadott szakértői véleményben foglaltak az irányadóak.

1. A középfokú beiskolázásban részt vevő SNI tanulóakra vonatkozó speciális felvételi követelményeket minden felvételiztető középfokú intézmény egyedileg határozza meg. A középfokú iskola felvételi tájékoztatójának tartalmaznia kell a középfokú iskola felvételi eljárásának rendjét, és külön a hozzá jelentkező SNI tanulók esetében a saját felvételi eljárásában alkalmazott speciális értékelési szabályokat.
2. Az SNI tanulóknak és szüleiknek még jóval a felvételi eljárás megkezdése előtt tájékozódniuk kell, hogy az iskola, ahová a tanuló februárban majd be kívánja adni a jelentkezését (választott iskola), milyen – az SNI tanulóakra vonatkozó – speciális felvételi szabályokat határoz meg. Ezen ismeretek birtokában tudják eredményesen megtervezni a tanuló „felvételi stratégiáját”. Különösen fontos ez abban az esetben, ha a választott iskola felvételi eljárása során kéri a központi írásbeli vizsga eredményeit.
3. Amennyiben a választott iskola a felvétel feltételeként előírja a központi írásbeli vizsgát, akkor az SNI tanulóknak és a szülőjének még az írásbeli vizsgára való jelentkezés előtt tisztázni kell az iskolával, azt, hogy a helyi speciális szabályok és a szakértői véleményben foglaltak alapján szükséges-e a tanuló részvétele az írásbeli vizsgán, vagy az iskola az írásbeli vizsga eredménye nélkül is elbírálja majd a felvételi jelentkezést. (Mivel az írásbeli vizsgára való jelentkezés december 10-ei határnapja ebben az évben nem munkanapra esik, a jelentkezési lapok benyújtásának határideje 2011. december 12.) Az SNI tanuló tehát a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleményében leírtak alapján a választott iskolától kérheti az írásbeli vizsga alóli felmentését. Ha az SNI tanuló egyik vagy mindkét vizsgatárgy írásbeli vizsgája alóli felmentését kap, az azt jelenti, hogy a központi írásbeli vizsga eredményei helyett ennek az iskolának a felvételi eljárása során más módon méri fel a tanuló tudását (pl. helyi szervezésű szóbeli vizsgával válthatja ki a tanuló az írásbelit), és bírálják el felvételi jelentkezését. Több választott iskola esetében ez iskolánként más és más lehet.
4. Akármilyen is az előzetes tájékozódás eredménye, a felvételiző tanuló jelentkezhet a központi írásbeli vizsgára. Ez általában tanácsos is, hiszen könnyen előfordulhat, hogy a februári felvételi jelentkezésig elképzelései, szándékai megváltoznak, és mégis szüksége lesz az írásbeli eredményére. A felvételiző tanuló nem éri semmi hátrányt, ha megírja a központi írásbeli vizsgát, mert annak eredményének ismeretében adhatja majd be a jelentkezését később a választott középiskolákba. Akár intézményenként is eldöntheti, hogy a központi írásbeli eredménye alapján, vagy az SNI tanulóakra vonatkozó helyi, speciális értékelési szabályok szerint kéri jelentkezésének elbírálását.
5. Az írásbeli vizsgára a jelentkezést a tanulók abba az iskolába adják be, amelyik számukra a legkényelmesebb (írásbeliztető iskola). Az írásbeliztető iskola kiválasztása független attól, hogy később a tanuló melyik iskolába kíván majd felvételizni (választott iskola). Éppen ezért nincs értelme annak, hogy az SNI tanuló az írásbeliztető iskolától kérje az írásbeli alóli felmentést, az írásbeliztető iskola a felmentést – az írásbeli vizsga eljárásának keretében – nem is adhatja meg.
6. Amennyiben az SNI tanuló úgy dönt, hogy megírja a központi írásbeli vizsgát, akkor a vizsgára történő jelentkezéskor a vizsgát megszervező intézményhez a vizsgaszervezést érintő speciális körülményekre, illetve eszközökre vonatkozó kérelmet nyújthat be.

Az SNI tanuló az írásbeli vizsga során a szakértői véleményben foglaltak alapján az alábbi kedvezményekre lehet jogosult:

- időhosszabbítás (az írásbeli vizsga időtartama tárgyanként 45 perc, ez indokolt esetben megnövelhető),
- segédeszköz használata (a tanuló a szakértői vélemény alapján az igazgatói határozatban leírtak szerinti segédeszközt vagy segédeszközöket használhatja a vizsga során),
- az értékeléskor az értékelési rendszer egy részlete alóli felmentés (a szakértői véleményben leírtak alapján a vizsgadolgozat értékelésekor bizonyos feladattípusokat a javító tanár nem vesz figyelembe, az ezekre adható pontot az elérhető maximális és a tanuló által elért összpontszámba sem számítja be).

A központi írásbeli vizsgára vonatkozó speciális elbírálást minden esetben írásos kérelemben kell igényelni az írásbeliztető intézményben. A kérelmet és a szakértői és rehabilitációs bizottság vagy a nevelési tanácsadó szakértői véleményét az írásbeli vizsgára történő jelentkezéskor a jelentkezési lappal együtt kell benyújtani az iskolához. Mivel a speciális körülményekre vonatkozó kérelem a vizsgaszervezést is érinti, azért fontos, hogy azt jóval a vizsga előtt, már a vizsgára való jelentkezéskor átadják az intézménynek. A kérelmet a központi írásbeli vizsgát szervező intézmény igazgatója bírálja el. Az igazgató a szakértői vélemény alapján hoz döntést arról, hogy milyen kedvezményeket biztosít az SNI tanulóknak az írásbeli vizsga során. Az igazgató döntését

határozatba foglalja, amelyet a központi írásbeli vizsga előtt eljuttat a tanulóhoz és a szülőhöz. Ez a döntés kizárólag a központi írásbeli vizsga letételének körülményeire vonatkozhat.

7. A nevelési tanácsadó által kiállított szakértői vélemény

A pedagógiai szakszolgálatokról szóló 4/2010. (I. 19.) OKM rendelet (továbbiakban: OKM rendelet) 20. §-a alapján a beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő tanuló iskolai nevelésével, oktatásával kapcsolatos feladatok meghatározása céljából a nevelési tanácsadás keretében kell szakvéleményt készíteni.

Mit tartalmaz a nevelési tanácsadó szakértői véleménye?

Az OKM rendelet 21. § (2) értelmében a nevelési tanácsadó szakvéleményének tartalmaznia kell:

- a) a gyermek, tanuló és a szülő nevét, a gyermek, tanuló születési idejét, lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét,
  - b) a vizsgálat rövid leírását, a beilleszkedési, tanulási magatartási nehézség fennállásával vagy kizárásával összefüggő megállapítást és az azt alátámasztó tényeket,
  - c) javaslatot a gyermek óvodai nevelésével, a tanuló iskolai nevelésével és oktatásával kapcsolatosan, az ezzel összefüggő fejlesztési célokat, az egyéni vagy csoportos fejlesztést végző pedagógus szakképzettségére vonatkozó javaslatokat és az arra való figyelemfelhívást, hogy a beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló csak a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható,
  - d) annak megállapítását, hogy a gyermek, tanuló a tanulmányi kötelezettségének magántanulónként tehet eleget, illetve az egyéni foglalkozásra, felzárkóztatásra vagy fejlesztő foglalkoztatásra szorul,
  - e) annak előírását, hogy a gyermeknek, tanulóknak a nevelési tanácsadás keretében biztosított fejlesztő foglalkozáson kell részt vennie, ennek időkeretét,
  - f) figyelmeztetést arra vonatkozóan, hogy amennyiben a szülő a szakvéleményben foglaltakat nem fogadja el, a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes községi, városi, megyei jogú városi, fővárosi kerületi önkormányzat jegyzőjénél eljárást kezdeményezhet a szakvélemény felülvizsgálata céljából, illetve, hogy az eljárást a nevelési tanácsadó is kezdeményezheti.
8. A szakértői és rehabilitációs bizottságok által kiállított szakértői vélemény

A közoktatási törvény 121. § (1) bekezdésének 29. pontja alapján sajátos nevelési igényű az a tanuló, aki a szakértői rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján

- a) testi, érzékszervi, értelmi, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenességével küzd,
- b) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenességével küzd.

Az OKM rendelet 9. §-ának értelmében:

Az országos szakértői és rehabilitációs feladatok:

- a) a hallás-, látás-, mozgás- és beszéd fogyatékoság, valamint az írott nyelvi képességek vizsgálata,
- b) az a) ponthoz kapcsolódó értelem- és személyiségvizsgálat.

A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs feladatok:

- a) az értelmi fogyatékoság megállapítása vagy kizárása,
- b) gyermek- és ifjúságpszichiátriai szakorvosi vagy gyermekneurológiai szakorvosi vizsgálat igénybevétele mellett

ba. az autizmus spektrum zavarok megállapítása vagy kizárása

bb. a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődése organikus okra visszavezethető tartós és súlyos rendellenességének (a továbbiakban: a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének tartós és súlyos rendellenessége) megállapítása vagy kizárása

bc. a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének organikus okra vissza nem vezethető tartós és súlyos rendellenességének (a továbbiakban: a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődésének súlyos rendellenessége) megállapítása vagy kizárása

A tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs feladatok között - a fővárosi, megyei fejlesztési tervben meghatározottak szerint - ellátható a beszélt és írott nyelvi képesség, az értelem- és a személyiségvizsgálat feladata is. Ha a gyermek, tanuló első vizsgálatát végző tanulási képességet vizsgáló szakértői és rehabilitációs bizottság megítélése szerint a gyermek, tanuló halmozottan fogyatékos, a szülő egyetértésével szükség szerint kezdeményezi a gyermek, tanuló testi, érzékszervi fogyatékoságának megfelelő országos szakértői és rehabilitációs feladatokat ellátó bizottságnál a kiegészítő vizsgálat elvégzését.

9. Mikor lehet szakértői vélemény készítésére irányuló kérelmet benyújtani?

Az OKM rendelet 12. §-ának (1) bekezdése alapján:

A Kt. 30. §-ának (9) bekezdése alapján egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből a tanuló teljesítményének értékelése, minősítése alóli mentesítés céljából szakértői vizsgálat indítható:

- a) az iskolai oktatás első-hatodik évfolyamán január 31-ig szükség szerint bármikor,
- b) az a) pontban meghatározott időpontot követően annak a tanévnek március 31. napjáig, amelyben az adott tantárgy tanulását a tanuló megkezdte.

A szakértői és rehabilitációs bizottság eljárását az (1) bekezdésben meghatározott célból, az ott megjelölt időszaknál későbbi időpontban csak a kiskorú tanuló szülője, illetve a nagykorú tanuló kezdeményezheti. A vizsgálati kérelemhez csatolni kell az érintett iskola igazgatójának a vizsgálat szükségességével kapcsolatos egyetértő nyilatkozatát. Az iskola igazgatója a döntéséhez beszerzi a tanuló osztályfőnöke és az adott tantárgyat tanító pedagógus véleményét. Az iskola igazgatója egyetértésének hiányában a szakértői és rehabilitációs bizottság vezetője vagy az általa kijelölt szakértői bizottsági tag - a tanuló meghallgatása után - dönt a vizsgálat szükségességéről vagy a kérelem elutasításáról. A kérelem elutasításáról szóló döntést írásba kell foglalni. A döntés tekintetében a szakértői vélemény felülvizsgálatával kapcsolatos rendelkezéseket kell alkalmazni.

10. Mit kell tartalmaznia a szakértői véleménynek?

Az OKM rendelet 14. § (1) bekezdése alapján a szakértői és rehabilitációs bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgáltatásra, a szükséges szakemberre és annak feladataira. A szakértői véleménynek tartalmaznia kell

- a) a gyermek, tanuló és a szülő nevét, a gyermek, tanuló születési idejét, lakóhelyét és tartózkodási helyét,
- b) a szakértői vizsgálat rövid leírását,
  - ba) a fogyatékosra vagy annak kizárására vonatkozó megállapítást, az azt alátámasztó tényeket,
  - bb) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődése tartós és súlyos rendellenességének megállapítására vagy kizárására vonatkozó tényeket,
  - bc) a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődése súlyos rendellenességének megállapítására vagy kizárására vonatkozó tényeket,
- c) a korai fejlesztés és gondozás szükségességét, az ennek keretében nyújtott szolgáltatásokat, valamint azok idejét, a fejlesztéssel kapcsolatos szakmai feladatokat, valamint annak megjelölését, hogy a feladatokat milyen ellátás keretében mely intézmény biztosítja,
- d) annak megállapítását, hogy a gyermek, tanuló az e célra létrehozott, a fogyatékosra típusának, illetve a megismerő funkciók vagy a viselkedés fejlődése tartós és súlyos rendellenességének megfelelő nevelési-oktatási intézményben, osztályban, csoportban, tagozaton vagy a többi gyermekkel, tanulóval közösen is részt vehet az óvodai nevelésben, iskolai nevelésben-oktatásban, kollégiumi nevelésben,
- e) annak megállapítását, hogy a sajátos nevelési igényű tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan iskolába járással vagy a szülő választása szerint iskolába járással vagy magántanulóként, illetve kizárólagosan magántanulóként teljesítheti,
- f) ha a tanuló a tankötelezettségét kizárólagosan magántanulóként teljesítheti, a heti foglalkoztatás idejét és a felkészüléshez szükséges szakembereket,
- g) annak megállapítását, hogy a tanuló a tankötelezettségét fejlesztő iskolai oktatás, illetőleg egyéni fejlesztő felkészítés keretében teljesíti,
- h) a gyermek, tanuló fogyatékosának megfelelő
  - ha) óvodára, csoportra,
  - hb) általános iskolára, csoportra, osztályra, tagozatra (a továbbiakban: kijelölt iskola),
  - hc) diákotthonra, kollégiumra [a h) pont alattiak a továbbiakban együtt: kijelölt nevelési-oktatási intézmény] vonatkozó javaslatot és a kijelölt nevelési-oktatási intézmény megjelölését,
- i) a kijelölt iskolába való beíratás és a hivatalból történő felülvizsgálat időpontját,
- j) a gyermek, tanuló nevelésével, oktatásával kapcsolatos sajátos követelményeket, fejlesztési feladatokat, javaslatot az egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és minősítés alóli mentesítésre,
- k) a szükséges szakemberre, annak végzettségére és szakképesítésére vonatkozó javaslatot,
- l) nem helyi önkormányzat által fenntartott pedagógiai szakszolgálatot ellátó intézmény által elkészített szakvélemény esetén a közoktatási megállapodást kötő önkormányzat nevét és székhelyét, továbbá az intézmény működési területét, illetve az e rendeletre való utalást,
- m) a szülő tájékoztatását arról, hogy
  - ma) a gyermek, tanuló különleges gondozás keretében történő ellátására a szakértői véleményben foglaltak szerint akkor kerülhet sor, ha az abban foglaltakkal egyetért,
  - mb) amennyiben a szakértői véleményben foglaltakkal nem ért egyet, a szakértői és rehabilitációs bizottság köteles erről a tényről a gyermek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye szerint illetékes jegyzőt (a továbbiakban: illetékes jegyző) tájékoztatni,
  - mc) a szülő közvetlenül is eljárást indíthat az illetékes jegyzőnél a szakértői vélemény felülvizsgálatát kezdeményezve,
  - md) a szakértői véleményben foglaltakkal kapcsolatos egyetértését vagy egyet nem értését írásban kell közölnie,
  - me) amennyiben a szakértői vélemény kézhezvételétől számított tizenöt napon belül nem tesz nyilatkozatot és nem indítja meg a jegyzői eljárást, az egyetértését megadottnak kell tekinteni.